

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ

ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ ਜੇ. ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ

ਮੈਸਰਜ਼ ਮੁਕੰਦਲਾਲ-ਮਦਨਲਾਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪੈਪਸੂ ਸਰਕਾਰ, ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ

1955 ਦਾ ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ ਨੰਬਰ 159/ਪੀ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ (1950)-ਅਨੁਛੇਦ 226- ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ- -ਕਦੇ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ-ਅਨੁਛੇਦ 19(1)(ਜੀ) ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ- ਉਸ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੈ-ਹੁਕਮ ਰੱਦ-ਨਿਯੰਤਰਣ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ-ਕੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਸਟ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ- ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ - ਕੀ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕ ਜਿਸ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ- ਸੁਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ- ਦਾ ਘੇਰਾ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੁਕਮ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕ ਦੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਗਲਤ ਸਮਝ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 19(1) (g) ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੇਸ਼ੇ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿੱਤਾ, ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਵਪਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਰਾਜ ਕੋਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਰਗੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਵਪਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੀਮਿੰਟ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਘੱਟ ਹੈ, ਇਹ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਵਿਤਰਕਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਤਰਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਵਿਤਰਕ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਪਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੇਜ਼ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਦਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇੰਨੇ ਭਿੰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਟੈਸਟ ਦੇਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਉਸਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਵੇ। ਲਾਇਸੈਂਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਿਤਰਕ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਪਰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਇਸ ਦੇ ਆਮ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ ਜਾਂ 3 ਅਕਤੂਬਰ, 1955 ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਡੀ.ਐਸ. ਨੇਹਰਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ।

ਲਛਮਣ ਦਾਸ, ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਹੁਕਮ

ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ, ਜੇ.-ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੰਗਰੂਰ ਦੀ ਫਰਮ ਮੁਕੰਦਲਾਲ-ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਮਾਲਕ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼, ਪੈਪਸੂ ਸਰਕਾਰ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਮਿਤੀ 3 ਅਕਤੂਬਰ, 1955 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਸੀਮਿੰਟ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਫਰਮ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਸੀਮਿੰਟ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਸਪਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿੱਚ ਸੀਮਿੰਟ ਵੇਚਣ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਇਸ ਵਸਤੂ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਪਟਿਆਲਾ ਸਟੇਟ ਅਸੈਂਸੀਅਲ ਸਪਲਾਈਜ਼ (ਅਸਥਾਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ, 2003 (ਬਿਕ੍ਰਮੀ) ਸੀ, ਜੋ 27 ਸਤੰਬਰ, 1946 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸੀਮਿੰਟ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਵਿੱਚ 27 ਫਰਵਰੀ, 1949 ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਵਿੱਚ ਸੀਮਿੰਟ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੈਪਸੂ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਏਕੀਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਟਿਆਲਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਪੂਰੇ ਪੈਪਸੂ ਰਾਜ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 193, ਮਿਤੀ 4 ਜੁਲਾਈ, 1950 ਦੁਆਰਾ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਅਧੀਨ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਸੀਮਿੰਟ ਕੰਟਰੋਲ ਹੁਕਮ, 1949, ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ

ਸੀਮਿੰਟ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਇਹ ਆਮ ਆਧਾਰ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਫਰਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੁਕਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੀਮਿੰਟ ਦੀ ਵੰਡ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿਵਲ ਸਪਲਾਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਹਦਾਇਤ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੋਵੇਗਾ। 19 ਜਨਵਰੀ, 1955 ਨੂੰ, ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਸੀਮਿੰਟ ਸਟਾਕਿਸਟਾਂ ਨੂੰ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਟਾਕ ਬਿਨਾਂ ਪਰਮਿਟ ਵੇਚਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ। ਜੁਲਾਈ, 1955 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਲਈ, ਫਰਮ ਦਾ ਕੋਟਾ 1,840 ਬੇਰੀਆਂ ਸੀ। ਫਰਮ ਨੇ ਇਸ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚੋਂ 650 ਬੈਗ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚੇ ਅਤੇ ਅਗਾਊਂ ਪੈਸੇ ਵਸੂਲੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 19 ਜਨਵਰੀ 1955 ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤਹਿਤ ਇਹ ਫਰਮ 920 ਬੇਰੀਆਂ ਤੱਕ ਵੇਚ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 25 ਜੁਲਾਈ, 1955 ਨੂੰ ਜਨਵਰੀ, 1955 ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਰਮਿਟ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਕਰੀ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸੀਮਿੰਟ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਵਿਕਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਵਾਪਸੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ 30 ਜੁਲਾਈ, 1955 ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀ ਰਕਮਾਂ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ 640 ਬੇਰੀਆਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਕਰਕੇ ਇਹ ਰਕਮਾਂ ਵਸੂਲੀਆਂ ਸਨ। ਉਦਯੋਗ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਪੈਪਸੂ ਨੇ ਫਰਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਫਰਮ ਨੂੰ 640 ਬੈਗਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ਗੀ ਰਕਮ ਕਿਉਂ ਮਿਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਫਰਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਨਵਰੀ 1955 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ, ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਨਵਰੀ, 1955 ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਰਮ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਡਵਾਂਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, 3 ਅਕਤੂਬਰ, 1955 ਨੂੰ ਫਰਮ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ:-

ਇਸ ਦਫ਼ਤਰ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਐਡਵਾਂਸ ਲੈ ਕੇ ਬਦਨਾਮੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਿੰਟ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੀਮਿੰਟ ਸਪਲਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਸੀਮਿੰਟ ਕੰਟਰੋਲ ਹੁਕਮ, 1949 ਦੇ ਤਹਿਤ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੀਮੈਂਟ ਦੀ 'ਸੇਲ ਅਥਾਰਟੀ' ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਸੰਗਰੂਰ ਦੁਆਰਾ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਸੀਮਿੰਟ ਦੇ ਸਟਾਕ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੋ।"

ਇਹ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਆਧਾਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੁਕਮ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19(1)(ਜੀ) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਛੇਦ 19(1) (ਜੀ) ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿੱਤੇ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿੱਤਾ, ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਵਪਾਰ ਦੀ

ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਰਾਜ ਕੋਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਰਗੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਵਪਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੂਵਰਜੀ ਬੀ. ਭਰੂਚਾ ਬਨਾਮ ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਚੀਫ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਅਜਮੇਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (A.I.R. 1954 S.C. 22), ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸੀਮਿੰਟ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਭ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਸਤੂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਘਾਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਸਤੂ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਰਗੇ ਵਿਕਾਸ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਵਿਤਰਕਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਤਰਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਜੇ ਕਿ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ। ਵਿਤਰਕ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਪੈਪਸੂ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਲਿਖਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੀਮਿੰਟ ਦੀ ਵੰਡ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ (ਪੈਪਸੂ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ, ਸੈਕਸ਼ਨ 22 ਦੁਆਰਾ)। ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਪਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੇਜ਼ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਬਦਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇੰਨੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਟੈਸਟ ਦੇਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਿਯੰਤਰਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੁਕਮ ਦੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਾਣਯੋਗ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸੀਮਿੰਟ ਵੰਡ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਧਾਰਕ ਵਿਚਕਾਰ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ 640 ਬੇਰੀਆਂ ਲਈ ਜਨਤਾ ਤੋਂ ਐਡਵਾਂਸ ਪੈਸੇ ਕਿਉਂ ਲਏ ਸਨ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਆਧਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ (ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 13) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸੀਮਿੰਟ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ਗੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਰਕਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਨਵਰੀ, 1955 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਹੁਕਮ ਲਾਗੂ ਸੀ ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ। 25 ਜੁਲਾਈ 1955 ਨੂੰ ਇਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪੇਸ਼ਗੀ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਦੇ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਸਪਲਾਈਜ਼ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ

ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹੁਕਮ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

ਰਾਜ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਮਾਣਯੋਗ ਵਕੀਲ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੀ ਫਾਈਲ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਕਾਲਾਬਾਜ਼ਾਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਨਵਾਂ ਨੁਕਤਾ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 13 ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ 27 ਅਕਤੂਬਰ, 1955 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਜਨਵਰੀ, 1956 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਦੇਸ਼ ਹੁਣ ਮਾਰਚ, 1957 ਵਿੱਚ ਹੀ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗਲਤ ਅਤੇ ਅਣਇੱਛਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਹੁਕਮ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਾਰਨ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਹੁਕਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਾਲਾਬਾਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਇਸ ਨਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਕਦੇ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕਾਲੇ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਮਜਬੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦਾ ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲਾਇਸੈਂਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਸੀਮਿੰਟ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੀ ਕੋਈ ਅਥਾਰਟੀ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਉਸ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਿੰਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕੰਟਰੋਲ ਹੁਕਮ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਪੂਰਨ ਵਿਵੇਕ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜੇਕਰ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਦੀ ਬੇਦਖਲੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵੁੱਡ ਬਨਾਮ ਵੁੱਡ (9 ਐਕਸ. 190) ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:-

"ਪਰ ਉਹ (ਗੂਲ ਮਰੀਨ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੀ ਕਮੇਟੀ) *ਮੈਕਸਿਮ ਐਂਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟਮ* ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਪਾਬੰਦ ਹਨ, ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੁਣੇ ਅਤੇ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਹਰੇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਸਪੈਕਮੈਨ ਬਨਾਮ ਪਲਮਸਟੇਡ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਬੋਰਡ ਆਫ ਵਰਕਸ (10 A.C. 229) ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ, ਪੰਨਾ 240 'ਤੇ ਲਾਰਡ ਸੇਲਬੋਰਨ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ: -

"ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜੱਜ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਇੰਪੋਰਟਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਪ੍ਰੋਪ੍ਰਾਇਟਰੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਕੋਰਟਿਸ (1949) 80 C.L.R. 657) ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਪਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ (A.I.R. 1954 All. 144) ਵਿੱਚ, ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੇ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ। ਮੈਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਸ ਕਥਨ ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਇਸ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੈ, ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਵੇ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਿਤਰਕ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਮਾਮਲਾ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਇਸ ਦੇ ਆਮ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਇਸ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ

ਵਿੱਚ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਲਾਇਸੈਂਸ-ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਲਾਇਸੈਂਸ-ਧਾਰਕ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਜੋ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਕਾਲਾਬਾਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਉਸ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਗਾਹਕਾਂ ਤੋਂ ਅਗਾਊਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਇਆ ਸੀ।

ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੈਂ 3 ਅਕਤੂਬਰ, 1955 ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਸੀਮਿੰਟ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮਕੁੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਕ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮੀਨੂੰ ਬਾਲਾ